

Een poeltje in de tuin

en wat erbij komt kijken

FOTO'S & AUTEUR Joris Luypaert

ILLUSTRATIES Kiki Muyres

Joris Luypaert werkt volgens de permacultuurprincipes in zijn eigen tuin. Hij probeert al enkele jaren via de VELT opentuin dagen mensen te overtuigen dat een (moes)tuin niet altijd gelijkstaat met veel werk. Via zijn job als leerkracht is hij er in geslaagd een schooltuin op te richten waarin maandelijks een aantal gemotiveerde leerlingen aan de slag gaan.

Wie een poeltje wil in de tuin doet er goed aan eerst een en ander te bekijken, te overwegen en te plannen, je legt dat immers maar één keer aan. Hou er ook rekening mee dat een poel jaarlijks onderhoud vraagt. Hieronder volgt een systematische uitleg over aanleg en onderhoud zodat je nog vele jaren kan genieten van een poel vol leven.

De eerste stappen

De juiste plaats

De juiste plaats voor een poel hangt af van de manier waarop je hem wil vullen. Als je met een hoge waterstand te maken hebt, kies dan voor de laagste plek in je tuin. De poel vult zich dan vanzelf. Als je hem wil vullen met regenwater, kies dan voor de plek waar je met je regenwaterafvoer makkelijk naartoe kan. Hou verder rekening met invloeden van buitenaf: een akker in de buurt geeft een risico op inspoeling van modder, pesticiden of meststoffen. Dat zorgt voor overmatige algengroei en sterfte van dieren en planten. Overhangende struiken of bomen zorgen voor veel organisch materiaal in het water, een langzaam rottende sliblaag die van jaar tot jaar dikker wordt. Het rottingsproces zorgt voor een overdaad aan voedingsstoffen in het water.

Vorm en grootte

Maak de poel zo groot als je tuin het toelaat. Hoe groter en gevarieerder een poel is, hoe meer soorten dieren en planten erop afkomen, hoe minder kwetsbaar hij wordt en hoe minder onderhoud hij vraagt. Maak de oeverlijn grillig van vorm, zo creëer je meer rand tussen water en land, en zorg je voor meer biodiversiteit.

Hellingsgraad en diepte

Zacht afhellende oevers zijn geschikter dan trappen. Ze bootsen de natuur beter na en zorgen voor ideale leefomstandigheden voor plant en dier. Langs de noordelijke zijde (gericht naar het zuiden) is een ondiepe zone het interessantst, omdat daar het water snel kan opwarmen. Dit is bijvoorbeeld ideaal voor kikkers, die daar hun kikkerdril achterlaten.

Hoe dieper je de poel maakt, hoe meer watervolume hij herbergt en hoe kleiner de temperatuurschommelingen van het water zijn. Een te ondiepe poel kan in de winter volledig dichtvriezen wat voor allerlei overwinterende dieren zoals amfibieën nefast kan zijn.

Vergunning en plan

Maak een zo nauwkeurig mogelijk plan voor je begint te graven, en ga na of je een vergunning nodig hebt. Niet leuk om na tientallen kruiwagens graafwerk

op de vingers getikt te worden! Plan ook tijdig, want een aanvraagprocedure kan lang aanslepen. In Vlaanderen kan je contact opnemen met de Regionale Landschappen, zij hebben heel wat poelenprojecten lopen.

Tijdstip van aanleg

Het ideale moment om met graven te starten is wanneer het grondwater het laagst staat, grofweg van juli tot september. Als je een bestaand poeltje heraanlegt, doe je dit beter in augustus of september zodat de dieren niet stoort die willen overwinteren of zich in het voorjaar willen voortplanten.

De aanleg

Het graafwerk

De keuze voor spade of graafmachine hangt helemaal af van de grootte van je poel en je eigen energie. Als je kiest voor

de graafmachine, kan je met de spade nog voor extra reliëf of grillige oeverlijnen zorgen. Door veel variatie aan heuveltjes, putten en allerlei vormen aan te brengen creëer je extra biotopen. Het graven zelf doe je best van binnen naar buiten toe. Met de uitgegraven grond kan je nog meer reliëf aanbrengen. Een heuvel aan de noordzijde van de poel is bijvoorbeeld een prima biotoop voor warmteminnende planten zoals vele kruiden. Het water weerkaatst immers de warmte naar zo'n heuvel.

Je kan zelf kiezen of je de vijver laat overlopen op één plaats of verspreid langs de hele oeverzone. Beiden kunnen interessant zijn. Een drassig uitlopend kronkelend lijntje kan interessant zijn voor bepaalde planten.

De bodem

Als je niet kan rekenen op een hoge grondwaterstand, moet je een afdichtingslaag aanbrengen in de vorm van